

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Олексій КАЧАН**, 1980 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2003 році Слов'янський державний педагогічний університет за ОКР магістр, спеціальність «Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура» та здобув кваліфікацію викладача фізичної культури.

У 2022 році був зарахованим до аспірантури Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» за спеціальністю 231 – Соціальна робота.

У 2025 році був переведеним до аспірантури ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за спеціальністю 231 – Соціальна робота

Працює вчителем фізичної культури у Комунальному закладі «Жмеринський ліцей №3».

Виконав акредитовану освітньо-наукову програму з галузі знань 23 – Соціальна робота, за спеціальністю 231 – Соціальна робота.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом № 93-ОД Вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни, Полтавської обл.) від «29» травня 2026 року № 11, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – **Ярослави ЮРКІВ**, доктора педагогічних наук, професора, професора

кафедри соціальної педагогіки, проректора з науково-педагогічної роботи, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Рецензентів –

Світлани БАДЕР, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Олени ШИНКАРЬОВОЇ, доктора філософії, доцента, доцента кафедри олімпійського та професійного спорту, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Офіційних опонентів –

Наталії СОРОКОЛІТ, доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора, професора кафедри теорії та методики фізичної культури, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського;

Оксани ДАНИСКО, доктора педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури, Полтавський національний університет імені В.Г. Короленка

на засіданні «30» липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 23 – Соціальна робота **Олексію КАЧАНУ** на підставі публічного захисту дисертації «Соціалізація учнів закладів загальної середньої освіти засобами фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності» за спеціальністю 231 – Соціальна робота.

Дисертацію виконано в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни Полтавської обл.), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – **Олена ОТРАВЕНКО**, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису згідно вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 26 публікацій: 15 – одноосібних, зокрема – 5 статей в наукових фахових виданнях України; 1 – стаття в зарубіжному науковому журналі, 6 навчально-методичних

посібників, 1 монографія у співавторстві, 13 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання), серед них:

1. **Качан О. А.** Соціалізація учнів закладів загальної середньої освіти як соціально-педагогічна проблема. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. №4. С. 36-42. DOI: 10.12958/1817-3764-2024-4-36-42.

<https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/12413/5.%20Kachan.pdf?sequence=1>

2. **Качан О.** Соціально-педагогічні умови та їх впровадження у процес соціалізації учнів закладів загальної середньої освіти засобами фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2025. № 1 (107) С. 166-176. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(107\)2025.327073](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(107)2025.327073)

3. **Качан О.** Психолого-педагогічні особливості розвитку та діагностика ступеню соціалізації учнів закладів загальної середньої освіти у контексті формування фізичної культури особистості. *Науковий вісник вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»* Випуск №7, 2025. С. 89-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.12>

4. **Качан О.А.,** Отравенко О.В. Проєктна діяльність у фізичному вихованні: реалізація концепції «Цікава фізкультура» як важливого інструменту соціалізації особистості. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*, Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». (2), 2025. 37–48. DOI <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12630>

5. **Качан О.** Соціалізація учнів у шкільному фізкультурному середовищі: теоретичні засади та умови реалізації. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. № 1 (109). 2026. 290-300. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(109\)2026.354039](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(109)2026.354039)

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Наталія СОРОКОЛІТ, офіційний опонент, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, професор кафедри теорії та методики фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського:

1. В анотації до дисертації зазначено понад 30 ключових слів, що перевищує кількість допустимих слів до робіт такого типу.

2. На нашу думку, у змісті в назві підпункту 2.1 не доцільно вживати словосполучення «...розробити модель їх реалізації», оскільки це виглядає як завдання.

3. Автор зазначає, що до експерименту залучено 960 учасників. Проте на рисунках, які відображають результати констатувального та формуального експерименту, зазначено 480 осіб та не зазначено групи. А, отже, не зрозуміло, чи на рисунках показники експериментальної чи контрольної групи, це потребує пояснення.

4. Потребує додаткового пояснення автора, в який спосіб проводився формувальний експеримент, його тривалість, учасники та формат – очний чи дистанційний.

5. Здобувач зазначає, що для математичної обробки результатів дослідження використано t-критерій Стюдента, проте у таблицях і по тексті дисертації цей показник не фігурує.

6. Автором запропоновано модель соціалізації учнівства засобами фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової діяльності. Водночас у роботі недостатньо розкрито механізми взаємодії між окремими компонентами моделі, насамперед, між визначеними соціально-педагогічними умовами, критеріями соціалізованості та очікуваними результатами. Більш детальне обґрунтування внутрішніх взаємозв'язків підвищило б методологічну цілісність авторської моделі.

7. У роботі наведено значну кількість практичних матеріалів, авторських проєктів і методичних розробок. Водночас окремі практичні рекомендації могли б бути систематизовані у вигляді окремого методичного алгоритму або дорожньої карти впровадження запропонованої моделі для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Оксана ДАНИСКО, офіційний опонент, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного університету імені В.Г. Короленка:

1. Ґрунтовним теоретико-методологічним здобутком другого розділу дисертації (зокрема, пп. 2.1) є детальний аналіз сутності базових категорій «педагогічні умови».

«психолого-педагогічні умови» та «соціально-педагогічні умови». При їх науковому розмежуванні категорій варто було б більш чітко окреслити специфіку саме соціально-педагогічних умов, що посилює термінологічну цілісність викладу.

2. У п. 2.3 потребують уточнення окремі положення щодо інтерпретації результатів констатувального етапу, оскільки твердження про наявність значної частки учнів із низьким рівнем соціалізованості на початку дослідження не повною мірою узгоджуються з даними табл. 2.3.19, у якій за відповідними показниками наведено нульові показники.

3. У теоретичній частині та висновках дисертант справедливо наголошує на винятковій ролі тілесно-рухової взаємодії для соціальної адаптації дітей з числа ВПО та дітей з ООП. Однак динаміку рівнів соціалізованості подано загалом для всієї вибірки, без виокремлення означених категорій в аналітичну підгрупу. Наведення бодай коротких порівняльних даних щодо динаміки соціалізації саме вразливих груп суттєво посилює практичну цінність дисертації у сфері соціальної роботи.

4. При описі процесу практичної апробації авторських розробок (п. 2.3.), варто було б представити чітку структурно-функціональну диференціацію та порівняльну характеристику масштабно впроваджуваних проєктів («FOLLOW-UP», «Цікава фізкультура», «Єдина Україна» тощо) з метою визначення конкретного внеску кожної окремої ініціативи у досягнутий загальний соціалізаційний ефект.

5. Дослідження є надзвичайно своєчасним, оскільки безпосередньо звертається до організації фізкультурно-оздоровчих заходів в умовах воєнного стану. Разом з тим заклади Харківської, Запорізької та Одеської областей тривалий час функціонують у дистанційному або змішаному форматах, тоді як соціалізація засобами спортивно-масової діяльності передбачає безпосередній контакт дітей. Докладніше розкриття специфіки роботи в онлайн-режимі (ТікТок-челенджі, онлайн-стріми концепції «FOLLOW-UP») збагатило б наукову новизну дисертації досвідом цифрової соціальної роботи в умовах кризи.

6. Безперечною практичною цінністю дисертації є розроблений методичний супровід, представлений у 23 додатках. Водночас робота значно б виграла за умов підготовки адресних методичних рекомендацій для соціальних педагогів, учителів фізичної культури та батьків, що сприяло б ширшому впровадженню авторських розробок у практику закладів загальної середньої освіти.

Світлана БАДЕР, рецензент, доктор педагогічних наук, професор, професор розвитку дитини раннього і дошкільного віку, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. Дисертація виграла б, якби її автор у параграфі 1.3. одразу чітко описав критерії та показники соціалізованості учнів, за якими відбувається діагностика, а також відповідні рівні. Крім того, варто було подати наочно який критерій/показник за якою методикою діагностується. Вважаємо, що у такий спосіб логіка викладу параграфу набула б чіткості та системності. Теж саме стосується і підрозділу 2.3.

2. Під час опису моделі (параграф 2.1.) автор подає її концептуальний блок. На нашу думку, такий блок має передбачати певні парадигми, наукові підходи чи принципи роботи. Також будь-яка модель передбачає не лише мету, а й певний результат роботи (зауважимо, що він текстово прописаний на стор. 130). Вважаємо, що автору варто було б подати й етапи реалізації в організаційно-процесуальному блоці.

3. Автору варто було б визначитись, що саме він перевіряє – ефективність моделі чи умов, адже в тексті параграфу 2.2 зустрічаються різні підходи.

4. Висновки до розділів варто формулювати більш лаконічно, відповідно до мети параграфів та завдань дослідження.

5. У загальних висновках варто було б подати ключові авторські визначення провідних понять.

Олена ШИНКАРЬОВА, рецензент, доктор філософії, доцент, доцент кафедри олімпійського та професійного спорту, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. У підрозділі 2.1 автор слушно зазначає важливість використання сучасного інформаційно-комунікаційного інструментарію. Було б доцільно ширше розкрити методику використання Smart-технологій та моніторингу активності (наприклад, використання мобільних додатків чи фітнес-трекерів) саме для фіксації динаміки соціальної взаємодії та групової згуртованості. Це дозволило б автоматизувати процес діагностики соціальних

компетентностей у режимі реального часу.

2. Зважаючи на виклики, зумовлені безпековою ситуацією в Україні та необхідністю переходу на дистанційний формат, у роботі варто було б детальніше конкретизувати механізми реалізації другої соціально-педагогічної умови. Зокрема, цікавим є досвід автора щодо того, як саме командно-орієнтована діяльність та технології командотворення можуть бути адаптовані до умов синхронного онлайн-навчання без втрати їхньої соціалізаційної ефективності.

3. У висновках наведено вражаючу динаміку кількісних показників після впровадження авторської моделі. Під час захисту було б цікаво почути думку здобувача щодо того, як забезпечити сталість цих результатів у довгостроковій перспективі (після завершення активної фази проєктів) та чи передбачена програма підтримки сформованих соціальних навичок у подальшій життєдіяльності учнів.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ІД 14582 присуджує Олексію КАЧАНУ ступінь доктора філософії з галузі знань 23 – Соціальна робота, за спеціальністю 231 – Соціальна робота.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Ярослава ЮРКІВ